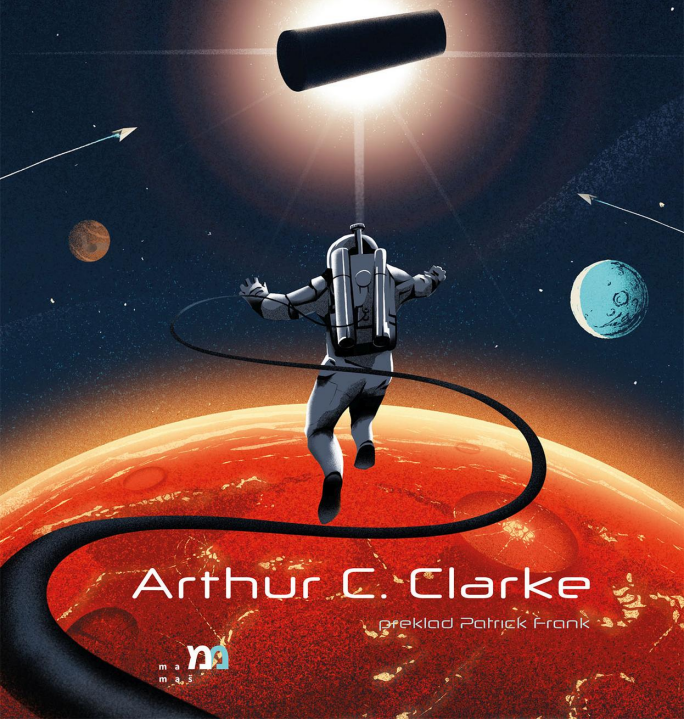

STRETNUTIE S RÁMOM!

Arthur C. Clarke

preklad Patrick Frank

mas
mas

Arthur C. Clarke

STRETNUTIE
RÁMOM

Z angličtiny preložil
Patrick Frank

S I - VESMÍRNA OBRANA

kôr či neskôr sa to stať muselo. Tridsiateho júna 1908 sa Moskva vyhla úplnému zničeniu len o tri hodiny a štyritisíc kilometrov, čo je v kozmickom meradle menej ako nič. Ďalšie ruské mesto uniklo ešte tesnejšie, keď 12. februára 1947 necelých štyristo kilometrov od Vladivostoku explodoval druhý najväčší meteorit 20. storočia so silou výbuchu porovnateľnou s novým vynálezom ľudstva – atómovou bombou.

V tom čase sa ľudia nemali čím chrániť pred poslednými projektilmi kozmického bombardovania, ktoré predtým vytvorilo na Mesiaci krajinu plnú kráterov. Meteority z rokov 1908 a 1947 zasiahli neobývanú divočinu, no koncom 21. storočia už na Zemi neostal žiadny región, ktorý by mohol bezpečne poslúžiť ako nebeská strelnica. Ľudstvo osídlilo celú planétu. Preto sa tomu jednoducho nedalo vyhnúť.

Ráno 11. septembra 2077, na samom konci nezvyčajne krásneho leta, mohla väčšina Európanov na východnej oblohe uvidieť žiariacu ohnivú guľu. O pár sekúnd už svietila silnejšie ako Slnko, a keď prenikla do atmosféry – spočiatku celkom nečujne –, zanechala za sebou hustý pás prachu a dymu.

Kdesi nad Rakúskom sa začala rozpadáť. Spôsobila pritom

zvukové vlny, po ktorých vyše milión ľudí natrvalo prišlo o sluch. No a to boli ešte tí šťastnejší.

Tisíc ton skaly a kovu sa rýchlosťou päťdesiat kilometrov za sekundu zrútili na planiny severného Talianska a v priebehu niekoľkých ohnivých chvíľ zničili stáročia ľudskej snahy. Mestá Padova a Verona zmizli z povrchu zeme a nádhera Benátok navždy klesla pod hladinu, keď sa cez ňu rútili vlny hnané údermi nebeského kladiva.

O život prišlo šesťstotisíc ľudí a celkové škody presiahli trilión dolárov. Škody na umení, dejinách, vede – celého ľudstva po zvyšok jeho dejín – boli však nevyčísľiteľne vyššie. Vyzeralo to, akoby ľudia za jediné ráno prehrali obrovskú vojnu, a len málokto pokladal za odmenu fakt, že keď sa usadil prach, po celé mesiace sa na celom svete objavovali najkrajšie svitania a súmraky od čias Krakatoy. Po úvodnom šoku ľudia zareagovali tak odhodlane a jednotne ako nikdy predtým. Uvedomili si, že takéto nešťastie sa môže opakovať o tisíc rokov... alebo hneď zajtra. No a nabudúce môže mať ešte desivejšie následky.

Tak dobre. Toto sa už nikdy nesmie zopakovať.

O sto rokov skôr, keď bol svet oveľa chudobnejší, dokázal mobilizovať to málo zdrojov, čo mal k dispozícii, aby sa pokúsil zničiť rakety vypálené samovražedným ľudstvom proti sebe samému. Vtedy to nevyšlo, no získané poznatky a skúsenosti sa nikdy celkom nestratili. Teraz sa dali využiť na oveľa šľachetnejší účel a v nepomerne väčšom meradle. Zem získa obranu, ktorou už neprenikne žiaden asteroid, ktorý by mohol spôsobiť ďalšiu katastrofu.

Tak vznikol PVO – Projekt vesmírnej obrany. O päťdesiat rokov neskôr sa spôsobom, ktorý nik z jeho tvorcov neočakával, ľudstvu vyplatil.

2 - VOTRELEC

Do roku 2130 už radary na Marse odhaľovali vyše desať nových asteroidov denne. Počítače PVO automaticky stanovovali ich dráhu a ukladali ju do ozrutnej pamäte, aby sa vždy raz za pár mesiacov mohol niektorý z astronómov pozrieť na zozbierané štatistiky. V tomto čase už obsahovali skutočne pôsobivé množstvo dát.

Zozbierať prvých tisíc trvalo vyše stodvadsať rokov od prvého dňa 19. storočia, keď sa podarilo odhaliť najväčší z týchto miniatúrnych svetov a pomenovať ho po bohyni Ceres. Neskôr sa nachádzali a zase strácali stovky ďalších. Objavovali sa v takých húfoch, až ich jeden utrápený astronóm nazval „vesmírnou hávedou.“ Zrejme by nevychádzal z úžasu, keby vedel, že PVO ich momentálne sleduje pol milióna.

Iba päť obrov – Ceres, Pallas, Juno, Eunomia a Vesta – majú v priemere viac ako dvesto kilometrov. Drvivú väčšinu tvoria len obyčajné balvany, aké by sa zmestili hoci aj do menšieho parku. Takmer všetky obiehajú po dráhe za orbitou Marsu – tých pár, čo sa priblížia k Slnku natoľko, že by mohli predstavovať hrozbu, mal na starosti PVO. Ani jeden z tisíca sa za celé dejiny slnečnej sústavy nedostal na menej ako milión kilometrov od Zeme.

Objekt s úvodným katalógovým číslom 31/439 podľa roku a poradia sa našiel za orbitou Jupitera. Na jeho polohe nebolo

nič nezvyčajné – mnoho asteroidov doletí až za Saturn, kým sa znova obrátia k svojmu večnému pánovi, Slnku. No a Thule II, najvzdialenejší zo všetkých, prelieta tak blízko okolo Uránu, že by to pokojne mohol byť stratený mesiac tejto planéty.

Prvý radarový kontakt na takúto vzdialenosť bol však bezprecedentný. Znamenal, že 31/439 musí mať výnimočné rozmery. Podľa sily odrazených vln počítač odhadol priemer prinajmenšom na štyridsať kilometrov. Takéhoto obra neodhalili už sto rokov. Ani sa nechcelo veriť, že ho mohli tak dlho prehliadať.

Potom vyrátali dráhu a vyriešili túto záhadu, aby ju hneď nahradili novou a väčšou. Objekt 31/439 neputoval po štandardnej dráhe asteroidov – eliptickej orbite, ktorej oblet trvá celé roky. Bol to osamelý medzihviezdny pútnik na prvej a poslednej návšteve slnečnej sústavy. Pohyboval sa totiž tak rýchlo, že ho nemohlo zachytiť ani obrovské gravitačné pole Slnka. Mal preletieť okolo dráhy Jupitera, Marsu, Zeme, Venuše a Merkúra, nabráť pritom ešte väčšiu rýchlosť a presvišťať okolo Slnka kamsi do neznáma.

V tomto bode začali počítače vysielat signál „Haló! Máme niečo zaujímavé!“ a 31/439 sa prvý raz dostal do pozornosti ľudí. Na velení PVO sa to na chvíľu začalo nadšene hemžiť a medzihviezdny tulák dostal miesto čísla aj slovné pomenovanie. Grécku a rímsku mytológiu už astronómovia dávno vyčerpali, takže momentálne prechádzal cez panteón hinduizmu. Objekt 31/439 dostal meno Ráma.

V správach a kadejakých médiách sa okolo neho chvíľu rozrušene hovorilo, no túto snahu vážne naštrboval nedostatok informácií. Nateraz sa o Rámovi vedeli len dve veci: jeho približná dráha a približné rozmery. Aj pri tých išlo len o kvalifikovaný odhad založený na odrazoch radarových vln. Observatóriá ho registrovali ako slabú hviezdu pätnástej magnitúdy, primálú na to, aby sa dala vidieť ako žiariaca guľa. Ako sa však rútil k jadru slnečnej sústavy, mesiac čo mesiac rástol a silnel. Kým zase odletí, orbitálne teleskopy získajú presnejšie údaje o jeho veľkosti a tvare. Bolo na to ešte

veľa času, takže sa nedala vylúčiť ani možnosť, že v priebehu najbližších rokov sa nejaká loď na bežnej misii dostane tak blízko, aby ho mohla aj vyfotografovať. Pristátie sa prakticky vylučovalo – na kontakt s objektom, ktorý sa rúti cez orbity planét rýchlosťou stotisíc kilometrov za hodinu, by bolo treba priveľa energie.

Preto naň svet zase rýchlo zabudol. Nie však astronómia. Tí boli z mesiaca na mesiac nadšenejší, lebo nový asteroid im prinášal stále ďalšie záhady.

Prvou z nich bola otázka jeho svetelnej krivky. Žiadnu nemal.

Všetky známe asteroidy bez výnimky vykazujú pomalé variácie vo svetelnosti, ktorá v priebehu hodín slabne a silnie. Už vyše dve storočia sa vedelo, že je to nevyhnutný následok ich rotácie v spojení s nepravidelným tvarom. Ako sa krútia a prevracajú, neustále sa mení povrch vystavený slnečným lúčom a s ním aj ich svetelnosť.

Ráma takéto zmeny jednoducho nevykazoval. Buď nerovnoval, alebo bol dokonale symetrický. Jedno aj druhé vyzeralo rovnako nepravdepodobne.

Niekoľko mesiacov sa s tým nedalo nič robiť, lebo žiadny z veľkých orbitálnych teleskopov sa nemohol odtrhnúť od svojej práce pri skúmaní diaľav vesmíru. Mimoszemské observatóriá sú nákladná záležitosť a cena za využitie ich nástrojov vie byť poľahky aj tisíc dolárov za minútu. Ani Dr. William Stenton by nemohol celých pätnásť minút využívať dvestometrový reflektor na odvrátenej strane Mesiaca, keby zlyhanie kondenzátora za päťdesiat centov dočasne nevykoľajilo iný rozbehnutý program. Nešťastie jedného astronóma je šťastím druhého.

Bill Stenton nevedel, čo zaznamenal, kým sa mu na druhý deň neušiel počítačový čas na spracovanie výsledkov. Aj keď sa už dostali na jeho obrazovku, chvíľu mu trvalo, kým pochopil ich význam.

Ráma nakoniec predsa len neodrážal svetlo celkom rovnomerne. Našli sa v ňom isté variácie – ťažko sa detegovali, no

boli nezameniteľné a objavovali sa veľmi, veľmi pravidelne. Ako všetky asteroidy, aj Ráma skutočne rotoval. Zatiaľ čo však normálny „deň“ na asteroide trvá niekoľko hodín, na ňom to boli len štyri minúty.

Dr. Stenton urobil niekoľko rýchlych prepočtov a zistil, že ani jemu samému sa nechce veriť, čo odhalil. Tento miniatúrny svet sa na rovníku musel krútiť rýchlosťou vyše tisíc kilometrov za hodinu. Keby na ňom chceli pristáť, v podstate by sa to dalo len na póloch. Odstredivá sila na rovníku by stačila na odhodenie predmetov so zrýchlením takmer 1 G. Tento kozmický balvan len tak machom neobrastie... Vlastne ho prekvapovalo, že sa drží pokope – že sa už dávno nerozletel na milión kúskov.

Objekt s priemerom štyridsať kilometrov s rotáciou iba štyri minúty... Ako to zapadá do kozmického rámca? Dr. Stenton mal celkom slušnú predstavivosť a trochu aj sklon k predčasným záverom. Teraz dospel k jednému, ktorý mu spôsobil niekoľko mimoriadne neprijemných chvíľ.

Tento opis sa hodil na jediný exemplár vesmírnej ZOO – neutrónovú hviezdu. Ráma je možno mŕtve slnko, divo rotujúca guľa neutrónia s hmotnosťou niekoľko miliárd ton na centimeter kubický...

V tomto bode sa mu hlavou mihla hrôzostrašná spomienka na nadčasovú klasiku, *Hviezdu* od H. G. Wellsa. Prvý raz ju čítal ešte v detstve a práve ona v ňom prebudila záujem o astronómiu. Ani po dvoch storočiach nestratila nič zo svojej hrôzostrašnej krásy. Nikdy nezabudne na predstavu hurikánov, prílivových vln a miest klesajúcich do mora, keď sa nečakaný vesmírny návštevník zrazil s Jupiterom a od neho si to vybral okolo Zeme k Slnku. Pravda, hviezda z Wellsových opisov nebola chladná, ale žiariaca, a väčšinu škôd spôsobovala teplom. Na tom však nezáležalo. Aj keby bol Ráma chladné teleso odrážajúce iba svetlo zo Slnka, gravitáciou mohol zabíjať rovnako účinne ako ohňom.

Každá hviezdna masa by po prieniku do slnečnej sústavy narušila obežné dráhy planét. Stačilo, aby sa Zem posunula

o pár miliónov kilometrov k Slnku alebo k novej hviezde a úplne by sa na nej zničila klimatická rovnováha. Antarktický ľad by sa roztopil a zaplavil všetky nížiny, prípadne by zamrzli oceány a celý svet by sa ocitol v zajatí nekonečnej zimy. Stačil by na to aj veľmi nepatrný posun.

Potom však uľavene vzdychol a upokojil sa. Celé je to nezmysel. Mal by sa za seba hanbiť.

Ráma nemôže pozostávať z koncentrovanej hmoty. Nič s hmotnosťou na úrovni hviezdy nemôže preniknúť tak hlboko do slnečnej sústavy bez toho, aby ho už dávno nepre-zradili zmeny v obežných dráhach. Ovplynul by všetky planéty. Koniec-koncov, práve takto sa podarilo nájsť Neptún, Pluto a Persefónu. Nie, objekt s hmotnosťou mŕtveho slnka sa skrátka nemôže dostať tak blízko bez toho, aby si to hneď všimli.

Svojím spôsobom to bola škoda. Stretnutie s mŕtvou hviezdou by bolo nesmierne vzrušujúce.

Až kým by sa ním všetko neskončilo...

3 – RÁMA A SÍTA

Mimoriadne zasadanie Vesmírneho poradného výboru bolo krátke a búrlivé. Ani v 21. storočí sa nenašiel spôsob, ako zabrániť starnúcim konzervatívcom, aby zaberali kľúčové administratívne pozície. Mnohí už aj pochybovali, či sa tento problém vôbec niekedy podarí vyriešiť.

Aby to bolo ešte horšie, momentálnym predsedom VPV bol (emeritný) profesor Olaf Davidson, uznávaný astrofyzik. Profesor Davidson sa málokedy zaujímal o objekty menšie ako galaxia a nikdy sa neobťažoval tajiť svoje predsudky. Uznával, že aj jeho výskum stojí z deväťdesiatich percent na vesmírnych nástrojoch, no nemal ich ktovieako v láske. Počas svojej renomovanej kariéry už trikrát zažil, že satelity, ktoré vypustili špeciálne na potvrdenie jeho milovaných teórií, dosiahli presný opak.

Výbor čelil relatívne jednoduchej otázke. Ráma je jednoznačne nezvyčajný objekt – ale je aj dôležitý? O pár mesiacov sa navždy stratí, takže na prípadné kroky neostáva veľa času. Ak sa nechopia príležitosti hneď, už ju nedobehnú.

Vesmírna sonda, ktorá mala onedlho štartovať z Marsu na orbitu Neptúna, by sa dala za obrovské peniaze upraviť a poslať obrovskou rýchlosťou za Rámom. Pristátie bolo vylúčené, lebo sa mali minúť najvyššou rýchlosťou v dejinách vesmírneho prieskumu – vyše dvestotisíc kilometrov

za hodinu. Na pozorovanie Rámu vychádzalo len pár minút a na skutočne detailné zábery necelá sekunda. So správnymi nástrojmi by to však mohlo stačiť na zodpovedanie mnohých otázok.

Voči sonde k Merkúru sa profesor Davidson od začiatku staval veľmi odmietavo, no keď ju už raz schválili, nevidel dôvod, prečo vyhadzovať ešte viac peňazí na ešte väčší nezmysel. Veľmi presvedčivo rečnil o tom, aké bláznivé je naháňať sa za asteroidmi a ako veľmi treba na Mesiaci nový interferometer, ktorý by raz a navždy potvrdil nedávno oživenú teóriu Veľkého tresku. Bola to vážna taktická chyba, lebo medzi členmi výboru sa nachádzali traja najhorlivejší podporovatelia Modifikovanej teórie ustáleného stavu. Potajomky s profesorom súhlasili, že honba za asteroidom je zbytočne nákladná, no na druhej strane, na čo by sa inak tie peniaze vynaložili...

Prehral o jediný hlas.

O tri mesiace neskôr sa na Fobose, vnútornom mesiaci Marsu, konal štart vesmírnej sondy prekrstenej na *Sítu*. K cieľu mala letieť sedem týždňov a prístroje naplno aktívovať len pár minút pred stretnutím. Zároveň mala vypustiť zhhluk kamerových dronov, ktoré preletia okolo Rámu a vyfotografujú ho zo všetkých strán.

Po prvých snímkach zo vzdialenosti desaťtisíc kilometrov ľudstvo zadržalo dych. Na miliarde televíznych obrazoviek sa objavil drobný nevýrazný valec, ktorý zo sekundy na sekundu rastie. Kým sa jeho veľkosť zdvojnásobila, nik už nemohol predstierať, že Ráma je prírodný objekt.

Jeho telo tvoril geometricky dokonalý valec, akoby ho vyrobili na sústruhu s dĺžkou päťdesiat kilometrov. Oba konce mal takmer dokonale rovné, ak nerátame pár nesúrodých prvkov na jednom z nich. Priemer valca bol dvadsať kilometrov a na pozadí kozmu, kde nemáte nič na porovnanie veľkosti, až komicky pripomínal obyčajný domáci bojler.

Postupne rástol, až vyplnil celú obrazovku. Povrch mal fádne sivý, rovnako bezfarebný ako Mesiac a celkom bez označení. Jedinú výnimku tvoril zhruba kilometer široký fľak či šmuha po náraze s niečím, čo sa na ňom rozpláso pred dávnymi vekmi.

Nič nenaznačovalo, že by táto zrážka objekt nejako poškodila, no stopy po nej spôsobili miernu fluktuáciu vo svietivosti, ktorá viedla k Stentonovmu objavu.

Zábery z ostatných kamier neukázali nič nové, no keďže drony preleteli cez nepatrné gravitačné pole objektu, poskytli jednu životne dôležitú informáciu: hmotnosť valca.

Bol príľahký na to, aby mohol byť plný. Nikoho veľmi neprekvapilo, že Ráma musí byť dutý.

Dlho očakávané a obávané stretnutie napokon predsa nastalo. K ľudstvu zavítala prvá medzihviezdna návšteva.

4 - STRETNUTIE

Kapitán Norton si ešte aj krátko pred stretnutím v duchu prehrával tieto prvé TV prenosy. Žiadny elektronický obraz však človeka nepripraví na jednu vec: nesmiernu veľkosť Rámu.

Pri pristávaní na prirodzených telesách ako Mesiac či Mars takýto pocit nemal. Boli to svety a od tých sa očakáva, že budú veľké. Na druhej strane však pristával aj na Jupiteri VIII, len trocha väčšom ako Ráma, a ten mu pripadal drobný.

Riešenie tohto paradoxu na seba nenechalo dlho čakať. Jeho vnímanie celkom mení fakt, že toto je umelý artefakt miliónkrát hmotnejší ako čokoľvek, čo človek kedy vypustil do vesmíru. Ráma mal hmotnosť prinajmenšom desať miliónov ton. Pre každého kozmonauta je to fascinujúca, no zároveň desivá predstava. Nečudo, že musel bojovať s pocitom vlastnej ničotnosti, ba až s depesiou, keď čoraz väčšiu časť oblohy zaplňal prastarý valec z dokonale hladkého kovu.

Cítil aj ohrozenie, aké v takejto situácii nikdy nezažil. Pri všetkých predchádzajúcich pristátiach vedel, čo môže čakať. Nehoda sa nikdy celkom vylúčiť nedá, no prekvapenia áno. Pri Rámovi bolo jedinou istotou, že vás prekvapí.

Endeavour sa momentálne vznášal necelých tisíc metrov nad severným pólom valca. Držal sa presne v strede rovného kotúča na jeho konci. Túto stranu si vybrali, pretože naň svieti slnko. Teraz rotoval pod loďou a na kovovej pláni sa

spolu s ním posúvali záhadné nadstavby. Severná strana Rámu ako ozrutné slnečné hodiny odmeriavala čas krátkeho štvorminútového dňa.

To, že má s päťtisíc tonovou loďou pristáť uprostred rotujúceho kotúča, trápilo kapitána Nortona zo všetkého najmenej. Nijako sa nelíšilo od pripájania na veľkú vesmírnu stanicu. Bočné motory už *Endeavouru* dodali príslušnú rotáciu a poručík Joe Calvert s ním nepochybne zosadne hladko ako pierko – či už s pomocou počítača, alebo bez neho.

„O tri minúty,“ vyhlásil Norton bez toho, aby odtrhol zrak od displeja, „sa dozvieme, či je z antihmoty.“

Uškrnul sa, lebo sa mu vybavili niektoré z desivejších hypotéz o pôvode Rámu. Keby sa tieto nepravdepodobné špekulácie potvrdili, slnečná sústava by zažila najväčší výbuch od svojho vzniku. Úplná anihilácia desiatok tisíc ton by nakrátko poskytla planétam druhé Slnko. Plán misie však počítal aj s touto možnosťou a *Endeavour* z bezpečnej vzdialenosti tisíc kilometrov vypustil na teleso plyn z pomocného motora. Keď sa napoly rozptýlený oblak dostal do kontaktu s Rámom, absolútne nič sa nestalo – no a reakcia hmoty s antihmotou by aj pri nepatrných objemoch vyrobila neskutočný vesmírny ohňostroj.

Ako všetci vesmírni kapitáni, aj Norton bol od prírody opatrný. Dlhú dobu študoval severnú stenu Rámu a hľadal miesto na pristátie. Po mnohých úvahách sa rozhodol vyhnúť jednoznačnému miestu – presnému stredu v osi rotácie. Nachádzal sa tam jasne viditeľný biely kotúč a kapitán mal silné podozrenie, že to bude vchod do ozrutnej prechodovej komory. Tvory, ktoré vybudovali tento dutý svet, museli mať spôsob, ako doň dostať svoje lode. Bol to logický vstupný bod a Norton si hovoril, že nebude rozumné zablokovať ho vlastným plavidlom.

Toto rozhodnutie však znamenalo zase iné problémy. Ak *Endeavour* pristane čo i len pár metrov od osi, rýchla rotácia telesa ho začne posúvať k okraju. Odstredivá sila bude spočiatku len slabá, no nikdy neprestane a nebude sa jej dať

vyhnúť. Vôbec sa mu nepáčila predstava, ako sa jeho loď posúva po plochom konci valca, neprestajne nabera rýchlosť, až kým ju to nevystrelí do vesmíru rýchlosťou tisíc kilometrov za hodinu.

Bolo možné, že tomu zabráni nepatrné gravitačné pole Rámu dosahujúce necelú tisícinu pozemského. Mohlo by držať *Endeavour* na mieste silou niekoľkých ton, a ak je povrch dostatočne drsný, loď by mohla ostať pri póle. Kapitán Norton sa však ani náhodou nechystal postaviť neistú úroveň trenia voči celkom istej odstredivej sile.

Našťastie, tento problém už vyriešili tvorcovia Rámu. Okolo osi umiestnili tri stavby s priemerom asi desať metrov. Boli nízke a vďaka kruhovému tvaru pripomínali vojenský bunker. Ak *Endeavour* zosadne medzi ktorékoľvek dve z nich, odstredivá sila ho o ne pritlačí a udrží pevne na mieste ako námornú loď, ktorú vlny pritisli k mólu.

„Kontakt o pätnásť sekúnd,“ hlásil Joe. Kapitán Norton sa napäto sklonil nad druhé riadenie, ktorého by sa radšej vôbec nedotýkal, a bolestne si začal uvedomovať, čo všetko vrcholí v tomto momente. Nepochybne ide o najprezratnejšie pristátie od prvého letu na Mesiac pred poldruha storočím.

Sivé bunkre sa pomaly presúvali k hornému okraju okna na kabíne. Ozvalo sa posledné zasyčanie manévrovacieho motora a loďou to sotva znateľne trholo.

Norton už niekoľko týždňov špekuloval, čo v tejto chvíli povie. Keď však nastala, prehovoril takmer automaticky a vôbec si neuvedomoval ozvenu minulosti: „Základňa Ráma, *Endeavour* pristál.“

Ešte pred mesiacom by neveril, že sa to môže stať. Jeho loď bola na rutinnej misii, kontrolovala a vymieňala majáky na varovanie pred asteroidmi, keď odrazu prišiel celkom iný rozkaz. Bola jediná v celej sústave, ktorá by sa mohla dostať do kontaktu s votrelcom, kým nepreletí okolo Slnka a navždy nezmisne v medzihviezdnych diaľavách. Aj tak musela vyrabovať zásoby paliva z troch iných lodí, ktoré sa

teraz len bezmocne vznášali, kým sa k nim nedostane tanker. Norton tušil, že potrvá dlho, kým ho kapitáni *Calypsa*, *Beagla* a *Challenger*a prestanú preklínať.

Aj s extra palivom to bola dlhá a náročná naháňačka. Rámu dobehli až za orbitou Venuše. Nijaká iná loď by to nedokázala. Dostali jedinečnú šancu a v najbližších týždňoch nesmeli premárniť ani jediné sekundu. Tisíc vedcov na Zemi by rado za takúto príležitosť predalo vlastnú dušu, no teraz sa mohli len pozeráť na televízne prenosy, hrýzť si pery a v duchu hovoriť, o koľko lepšie by to sami dokázali. Možno aj mali pravdu, no nedalo sa nič robiť. Nemenné zákony vesmírnej mechaniky rozhodli, že *Endeavour* bude prvé a posledné zo všetkých ľudských plavidiel, ktoré sa spojí s Rámom.

Zo Zeme mu v kuse chodili pokyny, tie však nijako neznižovali jeho obrovskú zodpovednosť. Ak dôjde na okamžité rozhodnutia, nepomôže mu vôbec nik. Rádiový signál už putoval na riadiace stredisko desať minút a neustále sa to predlžovalo. Norton často závidel veľkým moreplavcom z minulosti, ktorí mohli interpretovať zapečatené rozkazy bez neprestajného dozoru z centra. O ich chybách sa nik nedozvedel.

Zároveň však bol rád, že môže niektoré rozhodnutia prenechať Zemi. Teraz, keď mal *Endeavour* rovnakú dráhu ako Ráma, smeroval spolu s ním k Slnku. O štyridsať dní sa dostanú na perihélium a preletia okolo našej hviezdy vo vzdialenosti necelých dvadsať miliónov kilometrov. To je jednoznačne primálo – *Endeavour* musí dlho predtým využiť zvyšky paliva a odpútať sa na bezpečnejšiu dráhu. Na prieskum im teda ostávajú asi len tri týždne. Potom sa musia s Rámom navždy rozlúčiť.

Následne to už bude problém Zeme. *Endeavour* ostane prakticky bezmocný. Bude sa rútiť po dráhe, ktorá by z neho mohla urobiť prvú loď, čo sa dostane k cudzej hviezde – no až za nejakých päťdesiat tisíc rokov. Riadiace stredisko sľubovalo, že sa niet čoho báť. Bez ohľadu na náklady im skôr či neskôr doplnia palivo, aj keby to malo znamenať, že za nimi pošlú

tankery, ktoré po prečerpaní aj posledného gramu nechajú svojmu osudu. Ráma stojí za každé riziko s výnimkou samovražednej misie.

Samozrejme, kapitán Norton dobre vedel, ako by sa zachovali, keby prišlo aj na ňu. Do ľudských záležitostí sa prvý raz za sto rokov vkradol prvok neistoty a tá je niečím, čo neznesú ani vedci, ani politici. Keby sa nedala vyriešiť inak, bez váhania by na to obetovali *Endeavour* aj s posádkou.